

19 ^e eeuw	1919	1924	1966	1993	1998?	2002	2007	2010	2013?	2014
Verticillium	lepziekte	Watermerkziekte	Bacterievuur	Phytophthora	Beukensterfte	Kastanjebloedingsziekte	Massaria	Essentaksterfte	Acute eikensterfte	Roetschorsziekte

De rij gezonde esdoorns in Stede Broec waarin het exemplaar met roetschorsziekte.

De opvallende zwarte 'roetachtige' sporen van *Cryptostroma corticale*.

Roetschorsziekte in het kort

In Nederland Sinds 2014

Veroorzaker *Cryptostroma corticale*

Symptomen Cambiumnecrose, bast-scheuren, slijmvloed, afvallen van schors, op roet lijkende schimmelsporen op de bast, zeer snelle verwelking van de kroon, dood van de boom binnen een jaar

Waardbomen *Acer pseudoplatanus*,

Acer platanoides, *Acer saccharinum*

Beheer Aangezien de schimmel al latent aanwezig is in gezonde bomen is er tegende verspreiding niet veel te doen. Bij het opruimen van dode esdoorns is het belangrijk om de luchtwegen te beschermen. Voor kortdurende blootstelling een stofmasker klasse FFP3 geschikt, maar waarschijnlijk zijn voor professionele verwerking van aangetast hout beschermende kleding en gasmaskers een noodzaak.

Roetschorsziekte in Nederland

Roetschorsziekte van esdoorn kwam al in de ons omringende landen voor. Dit jaar is de ziekte veroorzaakt door de schimmel *Cryptostroma corticale* ook voor het eerst in Nederland vastgesteld. De ziekte is niet alleen gevaarlijk voor esdoorns; inademing van de sporen door mensen kan leiden tot een ontsteking van de luchtwegen.

Tekst ir. Dennis de Goederen, hoofd onderzoek & advies van Pius Floris
Beeld Pius Floris Boomverzorging Amsterdam, gemeente Stede Broec

De roetschorsziekte is een stressge-relateerde ziekte die met name de gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), maar ook de Noorse esdoorn (*A. platanoides*) en de zilveresdoorn (*A. saccharinum*) aantast. De ziekte wordt veroorzaakt door de schimmel *Cryptostroma corticale*. Deze schimmel is latent aanwezig in het weefsel van gezonde esdoorns of als saprofyt op dood, liggend hout.

De schimmel komt voor in Noord-Amerika en – tot voor kort – alleen in de landen om ons heen, namelijk Engeland, Frankrijk en Duitsland, maar is ook in Midden-Europa wijd verspreid.

In hete, droge zomers kan de schimmel snel ontwikkelen in het xyleem (transportvaten) en vervolgens in de bast. Uit een Duitse publicatie uit 2008 valt op te maken dat esdoorns van alle leeftijden worden getroffen. In een vroeg stadium kan er sprake zijn van lange bast-scheuren en slijmvloed als gevolg van cambiumnecrose, maar de meest zichtbare

symptomen zijn verwelking, bladval en doodhoutvorming. De esdoorns verwelken of lopen in het voorjaar niet meer uit en aangetaste bomen sterven binnen een jaar.

Kenmerkend aan de ziekte is dat de bast pleksgewijs of in stroken een roetachtig uiterlijk krijgt. De schors kan vervolgens afvallen, waardoor een roetachtig poeder (de sporen) zichtbaar wordt. In het late stadium van de ziekte ontstaan dan grote delen van afgestorven, gladde en zwarte bast. Hier dankt de ziekte zijn naam aan, in het Engels sooty bark disease en in het Duits Rußrindenkrankheit des Ahorns (soot en Ruß betekenen roet).

Nederland

Bij een presentatie over de roetschorsziekte afgelopen januari op de Groendag in Hoorn herkende iemand uit het publiek de kenmerken. Martin Swager-

man van de gemeente Stede Broec (West-Friesland) had namelijk blokken haardhout van een esdoorn met roetachtige plekken. De boom had gestaan in de bebouwde kom in een dubbele rij met esdoorns op een ogenschijnlijk goede groeiplaats. Als enige boom uit de rij was dit exemplaar de afgelopen zomer plotseling verwelkt. Monsters van de schors zijn opgestuurd naar de Duitse boomprofessor Rolf Kehr en hij bevestigde dat het gaat om *Cryptostroma corticale*. Ook de NVWA heeft een monster ontvangen en inmiddels bevestigd dat het om deze schimmel gaat.

Besmet of vermoedelijk besmet esdoornhout dient echter niet als haardhout te worden gebruikt, omdat de schimmel ook op het gezaagde hout sporen kan vormen. Inademing van de sporen kan leiden tot een ontsteking van de longblaasjes (alveoli) en de kleinste luchtwegen. Extrinsieke allergische alveolitis, een allergische reactie in de

longen die ontstaat door herhaalde blootstelling kan het gevolg zijn (in het Engels maple bark strippers lung genoemd).

Voor mensen die deze dode bomen moeten verwijderen lopen een gezondheidsrisico. Het versnipperen van aangetast hout moet te allen tijde worden voorkomen. Nu de roetschorsziekte in Nederland is vastgesteld dienen boomverzorgers de luchtwegen te beschermen als (vermoedelijk) aangetaste esdoorns worden geveld. Volgens een voorlichtingsfolder van het Erasmus MC over alveolitis is voor kortdurende blootstelling een stofmasker klasse FFP3 geschikt, maar waarschijnlijk zijn voor professionele verwerking van aangetast hout beschermende kleding en gasmaskers een noodzaak.

Het is daarom belangrijk dat de oorzaak van individuele of groepsgewijze esdoornsterfte wordt onderzocht zodat boombeheerders en boomverzorgers weten waar ze aan toe zijn. <